

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора

ТУШКО Клавдії Юріївни

на дисертаційну роботу **Кирпенка Євгенія Віталійовича** на тему
**«Формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців
фізичного виховання та спорту в процесі професійної підготовки»**, подану
на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 –
«Освіта/Педагогіка» -за спеціальністю 011 – «Освітні, педагогічні науки»

Актуальність теми дисертаційного дослідження та її зв'язок із галузевими науковими програмами. В умовах відбиття повномасштабного вторгнення російського агресора на територію нашої держави актуальною є проблема сьогодення – професійна підготовка майбутніх офіцерів як Збройних сил, так і інших складових сектору безпеки та оборони України.

Дисертант справедливо наголошує, що для успішної реалізації службових компетенцій фахівців фізичного виховання та спорту, необхідно, застосовувати компетентнісний підхід під час навчання курсантів у ВВНЗ. Для цього вони мають оволодіти відповідними професійними компетентностями – як у сфері фізичного виховання та спорту, так і у методиках її впровадження у повсякденну діяльність військ. Їх здатність застосовувати методики фізичної підготовки відповідно до умов сучасної війни відіграє вирішальну роль у фізичній підготовленості і готовності військовослужбовців та підрозділу до бойової діяльності.

Актуальність теми дослідження посилює і низка суперечностей, які виявив дисертант під час наукових пошуків, зокрема між:

необхідністю цілеспрямованого формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту та недостатньою обґрунтованістю педагогічних умов її формування в процесі їх професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ;

необхідністю системного уявлення про формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту в процесі їх професійно-педагогічної підготовки і відсутністю структурно-функціональної моделі її формування у ВВНЗ на основі системного, компетентнісного, контекстного та суб'єктно-діяльнісного методологічних підходів до їх методичної підготовки;

об'єктивною потребою вдосконалення процесу формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту в ВВНЗ і недостатньою розробленістю комплексної методики її формування в процесі їх професійно-педагогічної підготовки.

З огляду на це, вважаємо, що тема дисертаційного дослідження Кирпенка Євгенія Віталійовича є достатньо аргументованою та актуальною.

Дисертацію виконано в межах науково-дослідної роботи Національного університету оборони України «Оптимізація змісту фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців ВВНЗ на період дії

правового режиму воєнного стану» (державний реєстраційний номер 0123U101084).

Тему дисертації затверджено вченою радою Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського (протокол № 9 від 31.10.2022) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології при Національній академії педагогічних наук України (протокол № 2 від 22.06.2023).

Ступінь обґрунтованості і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі. Обґрунтованість наукових положень дисертації є досить переконливою. Дослідження здійснювалося протягом 2022–2025 років, воно охоплювало три етапи науково-педагогічного пошуку. Упродовж усіх етапів було використано відповідні наукові методи, що допомогли одержати різноаспектну й адекватну інформацію, відповідали вимогам системного підходу та критеріям якості педагогічних вимірювань, зокрема таким, як об'єктивність, надійність, валідність тощо.

Структура роботи послідовна, цілком відповідає поставленим дослідницьким завданням. Науковий апарат дослідження сформульовано чітко та коректно згідно з метою та завданнями дослідження.

Зібраний у результаті педагогічних досліджень матеріал оброблено адекватними методами статистичного аналізу і представлено в роботі достатньою кількістю таблиць, дані яких дають змогу стверджувати про достовірність зроблених висновків.

Стиль і мова дисертації. Дисертація написана методично грамотно, орфографічно та стилістично витримана на високому рівні.

Наукова новизна дисертаційної роботи. Найважливішими результатами дисертаційної роботи Кирпенка Є. В. повністю погоджуємося, що характеризуються необхідним рівнем наукової новизни. Зокрема, вважаємо такі:

вперше обґрунтовано педагогічні умови формування методичної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту у процесі професійно-педагогічної підготовки ВВНЗ (педагогічне моделювання формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту в ВВНЗ; цілеспрямоване формування професійно-важливих якостей у курсантів як майбутніх офіцерів (командирів) і фахівців фізичного виховання та спорту; наявність авторської, міжпредметної методики формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту ЗС України у процесі їх професійно-педагогічної підготовки; використання критеріїв та показників діагностування сформованості методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту);

удосконалено: педагогічну модель формування їх методичної компетентності, що містить цільово-методологічний, смислово-функціональний, суб'єктний, організаційно-методичний, діагностувально-корегувальний і результативний блоки (удосконалення було досягнуто шляхом конкретизації, адаптації, доповнення та модернізації наявних моделей

формування професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі фізичного виховання та спорту, з урахуванням специфіки предмета дослідження);

авторську контекстну методику формування методичної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту у ВВНЗ (удосконалення здійснено шляхом трансформації та доповнення наявних методик формування різних видів компетентності майбутніх офіцерів фахівців фізичного виховання та спорту у процесі професійної підготовки у ВВНЗ, головною відмінністю є створений спеціальний курс підготовки для формування методичної компетентності);

критерії та показники діагностування сформованості методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту (аксіологічно-мотиваційний, інтелектуальний, методичний, психологічний та рефлексивний критерії);

дістало подальшого розвитку визначення поняття «методична компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту», що здійснено шляхом його конкретизації та доповнення як «складне, інтегроване професійно важливе психічне утворення, яке складається з його методичної підготовленості (теоретичної та практичної), здатності (інтелектуальної, діяльнісної, методичної) та готовності (професійної, особистісної, психічної) реалізовувати методичну діяльність».

Практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні розробленого навчально-методичного посібника «Формування методичної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту в процесі їх професійно-педагогічної підготовки» у підготовку майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту тактичного рівня підготовки навчально-наукового-інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій Національного університету оборони України, шляхом упровадження та реалізації спеціального курсу підготовки «Методична компетентність майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту в період їх професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ», який містить навчально-організаційне та навчально-методичне забезпечення (план програму проведення курсу, тренінгову програму проведення практичної частини підготовки, які містять довідково-теоретичний матеріал, практичні вправи, контрольні завдання та тестові запитання), що сприяють цілеспрямованому формуванню методичної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту.

Основні результати дисертаційної роботи Кирпенка Є. В. впроваджено в освітній процес у 5-х закладах вищої освіти, що підкріплено відповідними актами.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій здобувача в опублікованих працях. Результати наукового дослідження Кирпенка Є. В. висвітлено в 18 публікаціях (із них 7 – у співавторстві). Зокрема, такі:

1 колективна монографія;

1 видання (навчально-методичний посібник);

6 статей у наукових фахових періодичних педагогічних виданнях України (всі входять у міжнародні наукометричні бази);

2 в періодичних наукових виданнях закордонних держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу (з яких 1 – входить у міжнародну наукометричну базу Scopus);

8 тез у наукових конференцій, семінарів і форумів України та закордоном.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (222 найменувань, із них 32 – закордонних), 10 додатків на 72 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить 310 сторінок, основний текст – 180 сторінок. Робота проілюстрована 22 таблицями та 15 рисунком.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Наукова новизна дисертації підтверджена основним змістом дисертаційної роботи, яка складається з трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. У роботі логічно та послідовно розкрито процес формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту у процесі їх професійної підготовки з урахуванням всіх етапів методики її формування.

У першому розділі здійснено аналіз та узагальнення науково-педагогічних джерел, що дало змогу з'ясувати, що формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту ВВНЗ є актуальною педагогічною проблемою сучасної військової освіти, оскільки недосконалість системи професійної підготовки майбутніх офіцерів — фахівців фізичного виховання та спорту, що негативно впливає не лише на виконання ними посадових обов'язків, а також на здатність творчо вирішувати завдання фізичної підготовки військовослужбовців. Офіцери – фахівців фізичного виховання та спорту є організаторами процесу фізичної підготовки, вони повинні бути готові реалізовувати посадові компетенції для покращення фізичної підготовленості військовослужбовців, військових підрозділів і частин.

Доведено, що структура методичної компетентності майбутніх офіцерів складається з ціннісно-мотиваційного, когнітивного, методичного, індивідуально-психічного та суб'єктного компонентів.

У другому розділі розроблено загальну методику педагогічного дослідження щодо методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту у процесі їх професійної підготовки, що складається з головної ідеї, відповідних принципів та основних етапів проведення – початкового, основного та завершального, які мають свої методи, методичні прийоми та засоби.

Слід зазначити, що дисертант запропонував впровадити в освітній процес розроблену методику формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту у процесі їх професійної підготовки як сукупність провідної ідеї, основних принципів і етапів з відповідними організаційними формами, методами навчання та виховання, видами навчальних занять, методичними прийомами, способами і засобами цілеспрямованого формування методичної компетентності у майбутніх

офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту у процесі їх професійної підготовки як майбутніх суб'єктів військово-професійної діяльності.

У третьому розділі проведено експериментальне дослідження на основі визначених завдань, а методика реалізації якого передбачала констатувальний і формувальний етапи експерименту. Педагогічний експеримент дав змогу дисертанту перевірити результативність упровадження педагогічних умов методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту до їх майбутньої методичної діяльності. За результатами формувального етапу педагогічного експерименту підтверджуємо нашу гіпотезу про наявність відмінностей у досліджуваних до та після проведення формувального етапу, та відповідно про результативність педагогічного експерименту щодо формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту в період їх професійно-педагогічної підготовки.

Особливу методичну цінність має навчально-методичний посібник щодо формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту у процесі їх професійно-педагогічної підготовки.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Дисертаційна робота є завершеною працею. Оцінюючи загалом позитивно дисертаційну роботу, дозволю собі зробити деякі зауваження та побажання.

1. У підрозділі 1.2 не завжди чітко представлена власна позиція автора стосовно певних історичних та теоретичних положень, визначень окремих понять, що дотичні до представленої проблеми.

2. У підрозділі 3.2, бажано було б надати більш розширену інформацію щодо комплектування контрольної та експериментальної груп в процесі організації педагогічного експерименту, що додало б переконливості отриманим результатам.

3. У дисертації автор констатує наявність суперечностей, виявлених на основі теоретичного аналізу наукових досліджень і узагальнення досвіду підготовки до професійної діяльності майбутніх офіцерів Національної гвардії України, що є загальнонауковою основою дослідження. Однак потребує пояснення, чи вдалося автору розв'язати саме ці суперечності під час дослідницько-експериментальної роботи.

4. У тексті дисертації бажано було б розширити аналіз зарубіжного досвіду із запропонованої проблеми, оскільки саме процеси євроінтеграції та членство у блоці НАТО, розпочинаються саме з адаптації передового досвіду країн високого рівня розвитку.

Висловлені зауваження мають дискусійний характер, не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного дослідження, не знижують наукову значущість результатів дисертаційної роботи, яка виконана на високому науково-практичному рівні.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. У цілому, дисертаційна робота Кирпенка Є. В. безсумнівно є самостійною і цілком завершеною працею; характеризується актуальністю, науковою новизною, теоретичною і практичною значущістю; містить значні наукові

доробки, що повною мірою висвітлено в його наукових публікаціях. Результати дослідження є раціональними для формування методичної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту в процесі професійної підготовки.

Дисертація за своїм змістом відповідає вимогам абзацу 3 пункту 2 та пункту 6 “Порядку присудження ступеня доктора філософії...”, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а за порядком оформлення – Наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40, а її автор – Кирпенко Євгеній Віталійович – заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 – «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 – «Освітні, педагогічні науки».

Офіційний опонент:

професор кафедри психології, педагогіки

та соціально-економічних дисциплін

Національної академії Державної прикордонної служби України

імені Богдана Хмельницького

доктор педагогічних наук, професор

Клавдія ТУШКО

Підпис Тушко К. засвідчую.